

# ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

## I. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Πανεπιστήμιο	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Σχολή	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ
Τμήμα	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Τομέας	
Επίπεδο Σπουδών	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ (PODEPRO)
Όνομα διδάσκοντος / Βαθμίδα:	ΝΤΥΚΕΝ ΜΑΡΙ-ΝΟΕΛ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
Επιστημονική Ειδίκευση	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ
Εξάμηνο	2 <sup>ο</sup> (2013-2014)

Κωδ. Αριθμός Μαθήματος Προπτυχιακό / Μεταπτυχιακό	Τίτλος Μαθήματος
<b>U5.1</b>	ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

### I.1 Περιγραφή / Περιεχόμενο μαθήματος

Το μάθημα «**ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**» που διδάσκεται στα γαλλικά, εντάσσεται στην Ενότητα Μαθημάτων U.5. **ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ** του διατμηματικού κοινού ελληνογαλλικού ΠΜΣ «Πληθυσμός, Ανάπτυξη, Στρατηγικές Προοπτικές» που διοργανώνεται σε συνεργασία με το γαλλικό Πανεπιστήμιο Bordeaux IV.

Το μάθημα βρίσκεται στη συνέχεια των μαθημάτων της ενότητας U.E.1.2. «Λογικές Οικονομικής Ανάπτυξης των Χωρικών Οντοτήτων» που διδάσκονται στη Γαλλία.

Μετά από μια σύντομη κριτική ανάγνωση (α) του συγχρόνου πλαισίου (παγκοσμιοποίηση και αποκέντρωση) μέσα στον οποίο λαμβάνεται μέρος η αναπτυξιακή διαδικασία και (β) των σημαντικών θεωρητικών προσεγγίσεων της περιφερειακής οικονομίας, ο κύριος άξονας ανάλυσης (προβληματισμός) που προτείνεται να αναπτυχθεί είναι ο ακόλουθος:

Στο πλαίσιο της οικονομικής ολοκλήρωσης όπου η περιφερειακή κλίμακα παίζει σημαντικό ρόλο, πώς μπορούμε να προσεγγίσουμε την τοπική δυναμική, τη δυνατότητα τοπικής ανάδυσης η οποία δεν περιορίζεται στο ζήτημα της τοποθέτησης / εγκατάστασης οικονομικών δραστηριοτήτων (τοπικά παραγωγικά συστήματα, districts, κλπ.). Με άλλα λόγια, πώς μπορούμε να εξετάσουμε την δυναμική μιας χωρικής οντότητας (territoire) η οποία πρέπει να βασιστεί σε μια πραγματική άρθρωση μεταξύ (i) χώρου με τους πόρους του (υλικοί και άυλοι), καθώς και (ii) οργάνωσης και οικονομικών δραστηριοτήτων. Η διάρθρωση αυτή απαιτεί τη συμμετοχή και ο συντονισμός των φορέων (ενδογενείς - εξωγενούς) που «εμπλέκονται» σε αυτή τη -πολλαπλή διάσταση- διαδικασία.

Είναι ακριβώς εξαιτίας αυτής της πολλαπλής άρθρωσης ότι, η χωρική προσέγγιση και η αναπτυξιακή προσέγγιση είναι στενά συνυφασμένες. Πράγματι, η τοπική ανάδυση (ειδικά για τις εύθραυστες ζώνες) δεν μπορεί να εκφραστεί μόνο σε όρους οικονομικής ανταγωνιστικότητας (που αφορούν κυρίως την τοποθέτηση / συσσώρευση δραστηριοτήτων), αναφέρεται ουσιαστικά σε μια περίπλοκη **διαδικασία ελκυστικότητας** η οποία, εξαιτίας της γεωμορφολογικής, πολιτιστικής, κοινωνικο-οικονομικής, περιβαλλοντικής διάστασης της, απαιτεί τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σχεδίων – προγραμμάτων όπου η αναπτυξιακή διαδικασία και η χωροταξική οργάνωση αποτελούν "συνεκτικό σύνολο."

Σε μια δεδομένη χωρική οντότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές χωρικές ιδιαιτερότητες, είναι σαφές ότι η ανάδειξη των υποθέσεων, συνθηκών και μηχανισμών ανάδυσης της συγκεκριμένης οντότητας απαιτεί την υλοποίηση ενός «χωρικού διαγνωστικού» (diagnostic territorial). Για να εκτιμηθεί η ελκυστικότητα μιας χωρικής οντότητας και να την ενισχύσουμε, η διαδικασία αυτή πρέπει να επικεντρωθεί όχι μόνο στην κοινωνικο-οικονομική διάγνωση αλλά και στη ανάδειξη των «ιδιότυπων» πόρων καθώς και στην ικανότητα οργάνωσης, συνεργασίας και δραστηριοποίησης των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινότητας. Η διάγνωση της ελκυστικότητας μιας περιοχής θα εξεταστεί μέσω της μελέτης συγκεκριμένων περιπτώσεων.

Βασικές ενότητες του μαθήματος:

- Παγκοσμιοποίηση: ποιες είναι συνέπειες για τις μικρές χωρικές οντότητες;
- Οικονομική ολοκλήρωση και περιφερειακό πλαίσιο
- Η ενσωμάτωση του «χώρου» στην οικονομική ανάλυση και αξιολόγηση καθώς και στις

- διαδικασίες ανάπτυξης
- Η χωρική διάσταση της ανταγωνιστικότητας : από την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων στην χωρική ανταγωνιστικότητα.
- Από την χωρική ανταγωνιστικότητα στην χωρική ελκυστικότητα: οι 6 συνιστώσες της ελκυστικότητας
- Διάγνωση – Αξιολόγηση και Ενίσχυση της χωρικής ελκυστικότητας

## I.2 Μαθησιακοί στόχοι

Στόχος του μαθήματος είναι να δώσει στους φοιτητές την δυνατότητα να προβληματιστούν σχετικά με τις υποθέσεις, τις συνθήκες και τους σύγχρονους μηχανισμούς ανάπτυξης χωρικών οντοτήτων σε ένα περιβάλλον όλο και πιο ανοικτό και διαφοροποιημένο. Στοχεύει να κατανοήσουν ότι η παγκοσμιοποίηση (πάρα τις πιέσεις που ασκεί) δεν αποτελεί οπωσδήποτε εμπόδιο για την ανάπτυξη μικρών περιοχών αλλά συμβάλει στην εμφάνιση ποικίλων και σύνθετων καταστάσεων οι οποίες ευνοούνται περισσότερο ή λιγότερο από τη σύγχρονη τάση αποκέντρωσης και αποσυγκέντρωσης.

Μέσω της ανάλυσης συγκεκριμένων περιπτώσεων, οι φοιτητές αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και τεχνογνωσία σχετικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός διαγνωστικού που επικεντρώνεται στην αξιολόγηση και ενίσχυση της χωρικής ελκυστικότητας. Για το λόγο αυτό, διαμορφώνονται μικρές ομάδες και κάθε ομάδα αναλάβει την ανάλυση μιας περίπτωσης μελέτης που αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη χωρική οντότητα.

*Πιο συγκεκριμένα, το μάθημα αποσκοπεί:*

1. Στην αποδεδειγμένη γνώση και κατανόηση των διαδικασιών τοπικής ανάπτυξης καθώς και της εφαρμογής ενός διαγνωστικού
2. στην απόκτηση των απαραίτητων ικανοτήτων προσαρμογής - μέσω της συστηματικής εφαρμογής του διαγνωστικού - στις πραγματικές ερευνητικές διαδικασίες ειδικά ως προς την ανάδειξη «ιδιότυπων» πόρων
3. στην απόκτηση ικανοτήτων για κριτική ανάλυση, αξιολόγηση και σύνθεση πολύπλοκων και πολύ διαστατών εννοιών
4. στην προαγωγή της προόδου της κοινωνίας της γνώσης

## II. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

### II.1 Διδακτέα Ύλη

II.1.1 Πότε πραγματοποιήθηκε η τελευταία αναπροσαρμογή / επικαιροποίηση της ύλης του μαθήματος;

Το 2013, πριν την έναρξη του εξάμηνου με την επιλογή νέων χωρικών ενοτήτων για εφαρμογή των διαδικασιών διαγνωστικού

II.1.2 Υπάρχει επικάλυψη ύλης με άλλα μαθήματα και πώς το αντιμετωπίζετε;

Δεν υπάρχει, αντιθέτως υπάρχει σημαντική συμπληρωματικότητα με τα άλλα μαθήματα της γενικότερης ενότητας με τίτλο « Ανάπτυξη, Στρατηγικές Προοπτικές» και βρίσκεται στη συνέχεια των μαθημάτων της ενότητας U.E.1.2. «Λογικές Οικονομικής Ανάπτυξης των Χωρικών Οντοτήτων» που διδάσκονται στη Γαλλία.

### II.2 Διδακτικά Βοηθήματα

Βοηθήματα που διανέμονται στους φοιτητές για το συγκεκριμένο μάθημα.

Δίνονται σημειώσεις, επιλεγμένα εξειδικευμένα άρθρα που καλύπτουν συγκεκριμένες ενότητες του μαθήματος όπως και οι παρουσιάσεις (Power point) που συνοδεύουν τις διαλέξεις. Βλέπε: [http://www.podepro.prd.uth.gr/postgraduate\\_studies/educational\\_material/?lang=gr](http://www.podepro.prd.uth.gr/postgraduate_studies/educational_material/?lang=gr)  
Δίνονται επίσης ορισμένα ντοκουμέντα από οργανισμούς, ντοκουμέντα που είναι διαθέσιμα (ελεύθερη πρόσβαση) στις ιστοσελίδες αυτών των οργανισμών.

#### Βασικά άρθρα

Angeon V., Callois J.M. (2004), Fondements théoriques du développement local : quels apports de la théorie du capital social et de l'économie de proximité ?, The 4th Congress on Proximity Economics, *Proximity, Networks and Coordination*, Marseille, June 17 – 18.

Chiasson G., (2005), L'attractivité des territoires dans un contexte de mondialisation : quel espoir pour les milieux ruraux de l'Outaouais?, In : *Les nouveaux facteurs d'attractivité dans le jeu de la mondialisation*, sous la direction de Lollier J.C., Prigent L., Thouément H., Eds PUR, Réseau des Universités Ouest Atlantique.

Duquenne M.N., Kaklamani S., (2008), le va et vient culturel entre le lieu de résidence et le lieu d'origine : quels impacts? Disponible à [www-aidelf.ined.fr/colloques/Quebec/aidelf-2008/spipdc08.html?article91](http://www-aidelf.ined.fr/colloques/Quebec/aidelf-2008/spipdc08.html?article91)

Jalladeau J. Aux origines des théories de la localisation ou l'espace dans l'œuvre de Richard Cantillon, Document de l'Université de Poitiers, Faculté des Sciences économiques.

Lipietz A., (1992), *Le local et le global : personnalité régionale ou interregionalité*, Intervention au Colloque Industrie et territoire : les systèmes productifs localisés, Grenoble, 21-24 Octobre.  
 Article disponible dans [http://lipietz.net/article.php3?id\\_article=575](http://lipietz.net/article.php3?id_article=575)

Pecqueur B., (2000a), *Le Développement local*, Eds Syros, Alternatives économiques, Paris, 2ème édition, 130p.

Pecqueur B., Zimmermann J.B., (eds), (2004), *Economie de Proximité*, Eds Lavoisier, Série Hermes Science. 264pp  
 Voir en particulier l'introduction des 2 mêmes auteurs: *Les fondements d'une économie de proximités*

Rallet A., (2002), *L'économie de proximité*, In : *Le local à l'épreuve de l'économie spatiale*, Série Etudes et recherches sur les systèmes agraires et le Développement, Eds INRA, Vol No 33, pp 11-25

Torres O., (2002), *Face à la mondialisation, les PME doivent mettre du territoire et de la proximité dans leurs stratégies de glocalisation*, Communication à la Xème Conférence de l'Association Internationale en Management Stratégique, Paris, 5-7 Juin 2002. Article dans <http://www.oliviertorres.net>

Πρόσθετη βιβλιογραφία πέραν των διανεμόμενων συγγραμμάτων;

NAI αναλυτική βιβλιογραφία πέραν τα επιλεγμένα εξειδικευμένα άρθρα:

Behar D., 2004. *Economie résidentielle et stratégies d'action publique*. Datar, groupe de travail Villes Moyennes, Paris.

Benko G., (2001), *Lexique de géographie économique*, Eds Armand Colin, Série Géographie, Synthèse, 96p.

Benko G., Lipietz A., (1992), *Les régions qui gagnent, districts et réseaux : les nouveaux paradigmes de la géographie industrielle*, Eds PUF, Economie en Liberté,  
 Voir en particulier le 1<sup>er</sup> chapitre intitulé : *Le nouveau débat régional : positions et plus spécialement le paragraphe sur le développement endogène.*

Bensahel L., Donsimoni M., (1999), *Le tourisme facteur de développement local*, Eds PUG, Collection « Débats », 109 pp

Bouba-Olga O., (2006), *Les nouvelles géographies du capitalisme, comprendre et maîtriser les délocalisations*, Eds Seuil, Série Economie Urbaine, 241 pp.

Colletis G., Pecqueur B., 1994. Les facteurs de la concurrence spatiale et la construction des territoires. *Organization of Production and Territory: Local Models of Development*. Garofoli G., Vazquez Barquero A. (ed.) p95-115. Gianni Iuculano Editore, Pavia.

Courlet C., (2001), *Territoires et régions : les grands oubliés du développement économique*, Eds L'Harmattan, Série Pour Comprendre, 133 pp.

DATAR, (2002), *Les Systèmes productifs locaux*, La Documentation Française, Collection Territoires en mouvement, Document rédigé par P. Pommier et M. Boilève, 78pp.

Davezies L., 2004. Temps de la production et temps de la consommation : les nouveaux aménageurs du territoire?. *Futuribles*, 295, Mars.

Diry J.P., (2004), *Les espaces ruraux*, Eds Armand Colin, 2ème édition, pp 191

Greffé X., (2002), *Le Développement local*, Eds L'Aube, Datar, Bibliothèque des Territoires, Paris, 199p.  
 Voir en particulier, le Chapitre 1 sur la logique du développement local p11-44 et chapitre 4 sur la Culture d'entreprise et la création d'emploi.p 99-140.

La Documentation Française, 2003, *Prospective et développement territorial*, Collection : Les séminaires de la Caisse des dépôts, 150 pp

Laganier J., Vienne D., 2009. Recensement de la population de 2006, La croissance retrouvée des espaces ruraux et des grandes villes. INSEE-PREMIERE, 1218-Janvier, Paris.

Lipietz A., Benko G., (2000), *La richesse des régions. Pour une géographie socio-économique*, Eds PUF, Paris  
 Voir essentiellement le 1<sup>er</sup> chapitre intitulé : *Géographie socio-économique ou économie géographique.*

Lollier J.C., (2005), *L'attractivité des territoires ruraux*, In : *Les nouveaux facteurs d'attractivité dans le jeu de la mondialisation*, sous la direction de Lollier J.C., Prigent L., Thouément H., Eds PUR, Réseau des Universités Ouest Atlantique.

Jonathan Murdoch J. , *Networks: a new paradigm of rural development?* Department of City and Planning, University of Cardiff, Glamorgan Building, King Edward VII Ave, Cardiff CF10 3WA, UK

Morvan Y., (2005), *Demain l'attractivité des territoires bretons*, In : *Les nouveaux facteurs d'attractivité dans le jeu de la mondialisation*, sous la direction de Lollier J.C., Prigent L., Thouément H., Eds PUR, Réseau des Universités Ouest Atlantique.

Pecqueur B., (1996), *Dynamiques territoriales et mutations économiques*, Eds L'Harmattan, Paris, 246p.

Sassen S., (1996), *La ville globale*, Paris, Descartes & Cie

Terrier C., 2006. *L'économie présenteielle, un outil de gestion du territoire*. *Cahiers ESPACES*, No 90.

Thouément H., (2005), *Les villages : des « territoires de projet »?*, In : *Les nouveaux facteurs d'attractivité dans le jeu de la mondialisation*, sous la direction de Lollier J.C., Prigent L., Thouément

H., Eds PUR, Réseau des Universités Ouest Atlantique.

Torres o. (2000), *Du rôle et de l'importance de la proximité dans la spécificité de gestion des PME*, 5<sup>ème</sup> Congrès International Francophone PME, Lille Octobre. Article dans <http://www.oliviertorres.net>

Torre A., Filippi M. (coord), (2005), *Un point sur Proximités et changements socio-économiques dans les mondes ruraux*, Eds INRA, 322pp

Zaoual H (éd.), (1998), *La socio-économie des territoires, expériences et théories*. Eds L'Harmattan, 351pp

Zaoual H., (2005), *Socio-économie de la proximité, du global au local*